

Kétszáz éve született Semmelweis Ignác

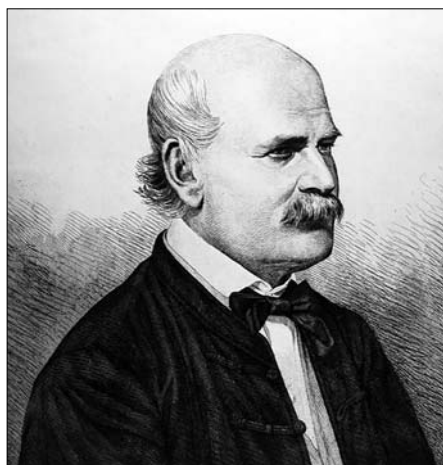
Magyarországon minden évben megünnepeljük Semmelweis Ignácot, de nemzetközi szinten sem felejtették el az „anyak megmentője”-t. Semmelweis szobra Amerikában a Sebészek Világszövetsége chicagói emléksarnokában a 12 legnagyobb gyógyító között kapott helyet. 2013-ban az UNESCO Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága a világemlékezet részévé nyilvánította a híres orvos 1847 és 1861 között a gyermekágyi láz okára rámutató felfedezése témájában megjelent munkáit.¹ És a magyar paradox helyzet: 2015-ben Magyarországon többen haltak meg kórházi fertőzésben, mint közúti balesetben! Ez történt Semmelweis szülőhazájában!

Semmelweis Ignác 1818. július 1-jén született Budapesten Semmelweis József és Müller Teréz gyerekeként. Tízgyerekes család ötödik gyereke volt. Középiskolai tanulmányait a székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnáziumban és a budai Egyetemi Katolikus Gimnáziumban végezte.²

Semmelweis 1837-ben megkezdte egyetemi tanulmányait Bécsben a jogi karon. Már az első évben szívesebben csatlakozott orvostanhallgató barátaihoz, mint leendő ügyvéd kollégáihoz. Majd átjelentkezett az orvosi karra, ahol 1844-ben végzett, de nem örülhetett felhőtlenül, ugyanis a diplomaosztó idején haldokló édesanyjához sietett, így csoporttársai után egy hónappal később avatták csak orvosá. Szülészeti és sebészi oklevelét 1846-ban vette kézhez.³

Sorsszerű volt, hogy nem sikerült ott elhelyezkednie, ahol szeretett volna. Ugyanis Skoda professzor Belvárosi Klinikáján éppen nem volt hely egy új tanársegéd számára, így a bécsi első szülészeti klinikára került. Ez az esemény két szempontból is meghatározó lett az életében. Bár a gyermekágyi láz szinte minden kórházban pusztított, de Semmelweis első munkahelyén feltűnően sok anya hunyt el ebben a megbetegedésben, mert ott akkoriban váltak rendszeressé a boncolások. Nem volt szerencséje főnökével sem, bár a bécsi egyetem három világhírű prominense: Škoda, Rokitansky és Hebra egyaránt lelkesedéssel fogadták Semmelweis felfedezését, a klórménszoldatos kézmosást.⁴

Rájött, hogy a gyermekágyi lázat az orvosok és orvostanhallgatók okozzák azzal, hogy boncolás után átjártak az I. számú klinika szülészeti osztályára, és ott fertőtlenítetlen kéz-

Semmelweis Ignác

1 *Mezei Károly*: Mit ér a tudós, ha magyar? Gazda István tudománytörténetessel beszélget Mezei Károly. Kairosz Kiadó, Budapest, 2014. 115–119.

2 Új Magyar Lexikon. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962. 6. kötet. 53.

3 *Monos Emil*: Semmelweis – Norvégiából. Orvosegyetem 44. 2000. 4. sz. 1–10.

4 *Monos Emil*: Norvég dráma Semmelweisről. Tekintet 2015. 6. sz. 108–115.

zel vizsgálták a várandósokat. A bábák nem végeztek boncolást, így a vérmérgezés eme speciális fajtája alig fordult elő a szegényebbeket kiszolgáló II. számú klinikán. Semmelweis antiszeptikumként ajánlotta kollégáinak a klórmészoldatos kézmosást. Felfedezését publikálta is. Majd kötelezte az orvosokat, az orvostanhallgatókat és az ápolókat a szülészeti osztályra történő belépés előtti klórmészoldatos kézmosásra. A tevékenység könyvéig, körömkefével végzett, negyedórás procedúra volt. Akkoriban ez népszerűtlen intézkedés volt, és a statisztikai bizonyítékokat komolytalannak tartották. Így vette kezdetét szélmalomharca az akkori hivatalos és tudományos világgal, amely a mikroszkóp alkalmazásával sem jutott el erre a következtetésre.

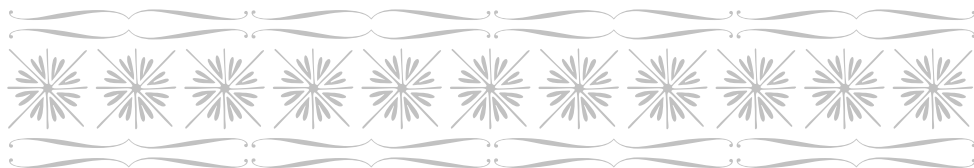
1848-ban a gyermekágyi lázban elhunytak aránya az orvosok szülészeti osztályán még kisebb lett, mint a bábakéin. 1849. március 20-án Semmelweis tanársegédi megbízatása lejárt, és nem hosszabbították meg a bécsi szerződését. Ezért 1850-ben visszatért Budapestre, majd 1851-től tiszteletbeli osztályvezető főorvosként vezette a pesti Szent Rókus Kórház szülészeti részlegét. 1855-ben a pesti egyetemen kapott katedrát. Két év múlva a zürichi egyetem ajánlott Semmelweisnek állást, amit elutasított. 1857-ben feleségül vette Weidenhofer Máriát, akitől 5 gyereke született. És még mindig 1857-et írunk, amikor Semmelweis lemond a szülészeti osztály vezetéséről. Irányítása alatt a fertőtlenítő módszerének köszönhetően 1% alá szorította a gyermekágyi láz halandóságát.⁵

Semmelweis Ignác szifilisz volt. Az ő betegségét nem „gáláns” kaland okozta, hanem szakmai ártalom: egy szifilisz nőt boncolt, és közben megsértette az ujját. Ez halála előtt 20–25 évvel történt, és nem a halála előtt két héttel, mint ahogy az róla elterjedt. És gyorsuló ütemben egyre betegbb lett. Ha valaki megnézi a fényképeit, akkor lehet látni, hogy 1860-tól egy év alatt ötöt öregedett, elindult nála egy agyi elváltozás. Vannak, akik krimit írtak ebből, tehát Semmelweiset mintegy megölték az ellenfelei, meg hasonlók, de erről szó sincs. Egyszerűen arról van szó, hogy szifiliszét a budapesti orvosok nem ismerték fel, pedig lehetett volna kezelni! A harmadik fázisban már nem volt mit tenni. Tehát Semmelweis a szifilisz következtében szenvedett súlyos pszichés betegségben – halála előtt három évvel már nem engedték beteg közelébe –, s ez lassan elméje elborulásához vezetett.⁶

1865 júliusa közepén magatartásában a súlyos elmezavar jelei mutatkoztak. Július 31-én Bécsbe vitték, ahol Balassa doktor beutalta a döblingeni elmegyógyintézetbe. Agresszív magatartása és dühkitörései miatt az ápolói súlyosan bántalmazták, valószínűleg ez vezetett a halálához.⁷

Semmelweis Ignác 1865. augusztus 13-án hunyt el ellátatlan sebeinek vérfertőzésében.⁸

Ménes András

5 *Kapronczay Károly*: Semmelweis. Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, Budapest, 2003. 24.

6 *Czeizel Endre*: Ne győzzön a hazug legenda. Élet és Irodalom 2013. június 21.

7 Semmelweis. Magyar film, 1952 (rendező *Bán Frigyes*).

8 Magyar Nagylexikon. Magyar Nagylexikon Kiadó, Budapest, 2003. 16. kötet. 10.